

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis, Et Breviarii Romani.

In quibus origo cuiusque Ritus, causae historicae, vel mysticae, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, obligatio, & exquisitus vsus, additis opportune Decretis omnibus S. Rituum Congreg. quàm breuissimè explicantur.

Gavanti, Bartolommeo

Venetiis, 1647

De Laudibus. 2.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9521

8 Initio sumpto ab Oratione Domini-
ca, à Salutatione B.M. Angelica, & à pro-
fessione fidei ab Apostolis tradita, clara
voce petitur apertio labiorum, & diu-
inum adiutorium cum signo Crucis aptis-
simo ante omnem actum, & cum *Gloria*
Sanctissimæ Trinitatis, & vnitaris laude
per, *Alleluia*. *Duran. loco cit.* Inuitantur
omnes ad diuinas laudes, quarum prima
cum iubilo per Hymnum canitur, ad fug-
gandum noctis torporem, ait *Hugo lib. 2.*
de Offic. cap. 8.

9 Adduntur Nocturni tres in Festis ad-
ratam primarum trium noctis vigiliarum,
quas antiqui obseruabant, ex *Hieron. Ep.*
22. ad Eustochium, ijs verbis: noctibus bis,
terue surgendum, quicquid neget *Azor.*
cap. 2. q. 2. non reperiri, quod antiquitus
distinctis horis noctis Nocturni canta-
rentur; & affirmant tamen multi ab eo-
dem citati, *Amalar. de ord. Antiphona-*
rij. & Isid. lib. 1. de Offic. Eccl. cap. 19. Lau-
des autem quartæ Vigiliæ referuabatur.
Hodie non diuiduntur Nocturni, stante
consuetudine vim legis habentes; & signi-
ficatur vna Ecclesia iustorum omnium,
eorum, qui ante legem, sub lege, post le-
gem, ex *Amalar. lib. 4. cap. 9.* ideoque in
tertio Nocturno legitur Euangelium
tempori gratiæ congruum, inquit *Gem-*
malib. 2. cap. 14.

10 Nouem autem Psalmis gratias agi-
mus Deo de descensu eiusdem propter
nos, & ad nos sub nouem Choris Ange-
lorum, in Festis nimirum Domini. at in
Festis Sanctorum; eo quod digni facti
sunt illi ascendere vsque ad altitudinem
caeli, in quo habitant iidem Chori Ange-
lici. Hæc *Amalar. fusè de ord. Antiph.*
Vel ter tria cantamus cum Angelis, ait
Dur. loco cit.

11 Decem, & octo Psalmi Dominica-
les ita distribuuntur, vt primi 12. per qua-
ternos diuisi significant Patriarcharum
12. & Apostolorum totidem cultum er-
ga S. Trinitatem, per quatuor virtutes
Cardinales. *Amal. loco cit.* Reliqui tres in
secundo, & tertio Nocturno significant
electos sub lege, & sub gratia, cum eo-
dem cultu S. Trinitatis idem *ibidem.*

12 Duodecim verò Psalmi feriales ex
ratione sunt constitui, quia duodecim
sunt horæ noctis, & cuilibet horæ Psal-
mus respondet, *Amalar. cap. 11.* Qui di-
cuntur bini ad caritatem excitandam;
ex *Hugon. Vist. Spec. Eccles. c. 3.*

13 Versus, quo vertimur ad Deum, re-
nouat intentionem debitam in Officio;
Amalar. loco cit. Oratioque Dominica
dicitur, vt postulemus à Deo sapientiam,
& intellectu doctrinæ, vt docuit ex *Iaco-*
bo c. 1. Dur. lib. 5. c. 2. altè recitato versu: *Eo-*
ne nos, &c. & communiter (reliquum se-
creto, & singillatim) propter Sanctorum
Communionem, inquit *Hugo Spec. c. 3.*
& eadem de causa fit Absolutio, vt simus
capaciores doctrinæ salutaris.

14 Lectiones namque doctrinam con-
tinent; quæ ternæ sunt in honorem Tri-
nitatis, à qua docemur. *Hugo 2. de Offic.*
c. 9. In Festis nouæ ex sunt, quæ ex *Amal.*
loco cit. coniungunt nos doctrinæ, & con-
uersationi nouem ordinum Angelicorum;
sicut & gaudijs ipsorum coniungunt nos
nouem, quæ sequuntur, Responsoria.
Idem. Vel Responsoria post doctrinam
excitant nos ad opera, vnde ad ea surgi-
mus. *Idem de Ord. Antiph. c. 1. & 4.*

15 Et quia tempore gratiæ letitia locus
est magis, quam in alijs statibus ante le-
gē, & sub lege; ideo in fine tertij Noctur-
ni, si dicendus est, canatur Hymnus, *Te*
Deū. Fufius *Hugo Vist. Spec. Eccl. loc. cit.*
& singillatim hæc habes infra, *Señ. seq. 3.*

De Laudibus. Cap. II.

1 **L**audes dictæ sunt, ex *Hug. lib. 2.*
de offic. c. 10. eo quod Laudē aper-
tè sonant diuinā, quod repetit in *Spec. Ec-*
cles. c. 3. Matutinale officium appellatur
ab *Amal. lib. 4. c. 10.* Matutinū quoque di-
cuntur in Rubr. de *Precibus n. 5.* quia sunt
pars Matutini Officij; & ideo non finitur
Matutinum separatū à Laudibus cū Ora-
tione, neque cū *Benedicamus Domino*,
vt notauit *Hugo lib. 2. de offic. cap. 2. & 9.*
Amalar. autem in *prologo de ord. Antiph.*
testatur de consuetudine Romana, quod
Laudes Matutino statim iungantur.

2 Obij-

2 Obijcies : initium sumi à, *Deus in adiutorium*, quod est initium horarum singularum; ergo est hora à Nocturnis distincta. Respondeo, nihil obesse, sed initium illud datum esse, ut possit ex causa diuidi Matutinum à Laudibus.

3 Queritur inter Auctores de Ritibus: An Hymnus, *Te Deum laudamus*, sit finis Nocturnorum, an verò initium Laudum? *Innoc. III. de Celebrat. Miss. capit. consilium*, videtur sentire, quod ad Laudes spectet Matutinas. opinio cõmuniõr *Microl. c. 34. & Hugon. Spec. Eccl. cap. 3.* & praxi in nocte Natalis Domini, Hymnum, *Te Deum*, esse finem Matutini, Innocentius autem pro Laudibus Matutinis intelligit totum Matutinum ex Nocturnis, & Laudibus constatum, ut ait *Nav. de orat. cap. 3. num. 64.* Quare, si diuidas à Nocturnis Laudes, hic erit ritus; ut termines Nocturnos cum Oratione post, *Te Deum*, & cum *Benedicamus Domino*, absque commemorationibus, & submissa voce orationem addas Dominicam. Incipias deinde Laudes à, *Deus in adiutorium*, ita *Francolinus p. 1. cap. 27. num. 18. cum Nauarr. loco cit.* & ita fit in Natali Domini.

4 Querunt item; An diuidenti Laudes à Nocturnis, præmittendum sit ante Laudes, *Pater noster*, cum *Aue Maria*? Affirmat *Nauarr. loco citato*, quia putat esse octo horas, & Laudes esse distinctam horam. *Francol. cap. 28. n. 2.* licet sentiat, esse tantum septem horas; consentit tamen *Nauarro* ob eam Rubricam *Breuiarij*, qua iubentur ea dici ante omnes horas, præterquam ad Completorium. Sed hæc ratio est contra ipsum *Francol.* qui non distinguit Laudes, ut horam ab alijs: non ergo necesse: & in nocte Natiuitatis Domini nihil dicere iubemur, sed absolute Laudes incipimus, ut indicatur in *Breuiario* in proprio loco.

Posset tamen responderi adhuc, quod hæc Laudes uniantur *Missæ*; & ideo libenter sequor auctores prædictos.

5 Ordo Laudum patet in sua Rubrica. sunt enim pares *Vesperis* ex *Concil. Braccaren. distin. 12. cap. ultimo & Agathen.*

de consec. distin. 5. conuenit. in vtrisque Psalms quinque, Capitulum, Hymnus, Canticum Euangelicum, Oratio, Commemor. Differunt ab alijs Horis minoribus in pluralitate precum; quia mane, & vespere holocaustum offerebatur à Iudæis, cui succedere apud nos holocausta Matutinarum Laudum, & *Vesperinarum* ex *Ruperr. lib. 1. c. 6.* & cum aliæ minores Horæ septem quasi partibus constent, ut notauimus ex eodem *Ruperr. Sect. 1. cap. 3. num. 6.* *Vesperæ*, & Laudes, addito cantico, constant ex partibus octo, quæ ad beatitudinem spectant, *Idem loco cit.*

6 *Deus in adiutorium*, &c. meminit hoc loco *Amal. in prologo de ord. Antiphon.* Psalmi quinque ex eodem sunt; ad muniendos quinque corporis sensus, ait *Hugo in Specul. Eccles. cap. 3.* qui notat præterea, eos esse octo verè, ad significandos octo ordines electorum; sed dicuntur quinque, quia tertius, & quartus sub vna conclusione terminantur, ad denotandum, ex *Amalar. de ord. Antiph. c. 5.* geminam dilectionem Dei, & proximi; vel ex eodem *lib. 4. de diu. offic. cap. 10.* vnionem Ecclesiæ, ex Iudæis, & Gentilibus. tertius autem est in vsu matutino, ex *Constitut. Apost. lib. 3. cap. 63.* sextus item, septimus, & octauus vnã habent conclusionem ad significandam, ex *Amalar. loco citat. cap. 2.* Fidem, Spem, & Caritatem vnitas, & iunctas eiga Deum (inquit *c. 5.*) Trinum, & Vnum; vel significant ex eodem *de lib. 4. offic. c. 10.* vnionem Ecclesiæ ex Asia, Africa, & Europa, ad diuinas laudes; *omnis enim spiritus laudet Dominum*, dicitur in eorum fine. Vnde factum est, ut hi psalmi quotidie dicantur in Laudibus, neque vnquam omittantur, ex eodem *Amalar. c. 12.*

7 Dixi, *Psalmos esse quinque*; nam licet quartus sit propriè Canticum, abusive Psalmus appellatur, & suo loco videbimus parum differre Canticum à Psalmo.

8 Dicuntur autem semper in Festis iisdem, & in ferijs Pascalis, ex *Microl. c. 54.* quia resonant lætitiã, & Resurre-

ctio-

tionem gloriosam in octonario eorum numero. In Festis quoque trium lectionum eisdem dici; tradit Radulphus *prof. 10.*

9 Duo ex his mutantur in Dominicis à Septuagesima vsque ad Dominicam Palmatum inclusivè: vice quorum dicimus Psalmos, *Miserere*, & *Confitemini*, ad timorem, & spem eo tempore excitandam: timorem ob peccata in primo, spem ex bonitate Dei in altero. Hec *Amal. lib. 4. de Offic. c. 18.* & quia non est tempus lætitiæ, quam exprimunt ij duo Psalmi: *Dominus regnavit*, & *Iubilate*. Sed dices: cur deinde dicitur alter corū in Prima? Respondeo. ne in tota Hebdomada feriali omittatur Psalmus vllus de Psalterio: alter autem locum habet in Nocturno Sabbati, & hec ad litteram.

10 In feriali Officio per annum primus Psalmus est pœnitentialis, *Miserere*, quia dies feriales sunt pœnitentiæ, inquit *Hugo 2. de Offic. c. 10.* secundus variatur, vt expleatur Psalterium; sed in qualibet Feria reperies in secundo Psalmio, mentionem fieri matutini temporis, vt videantur magis proprij ad rem: & ideo eo loco sunt positi, vt notat *Amal. de ordine Antiphonarij capite 5.* nam dicimus in Feria secunda, *Mane exaudies vocem meam*. Feria tertia, *Emitte lucem tuam*. Feria quarta, *Exiit Matutini*. Feria quinta, *Mane sicut herba*, & *Repleti sumus mane*. Feria sexta, *Auditam fac mihi mane*. Sabbato, *Ad annuntiandum mane misericordiam tuam* sed præterea titulus huius Psalmi est: *In die Sabbati*.

11 Cantica verò fuere distributa per Hebdomadam, ita vt in Dominicis, & Festis, *Trium puorum*; quod est nobilius cantaretur; in Sabbato Canticum Moysis in fine vitæ ab eodem compositum; & propè Terram promissionis, id est, quietis, significata in Sabbato qua de re Beda *lib. 2. tract. in Lucam*. Alia Cantica non sine mysterijs fuere alijs diebus assignata: satis tamen ad libitum ea Durando explicantè *lib. 5. cap. 4.* desumpta ad verbum explicatione ab *Amal. lib. 4.*

de offic. cap. 12. & seqq. Certe illud Ferie sextæ, vbi legitur, *cornua in manibus eius*, de Cruce intelligitur, & quadrat Ferie sextæ ex *Gemmalib. 2. cap. 53.* Iura de Canticis *Secl. sequenti.*

12 De Antiphonis, Capitulo, Hymno, Versu, Antiph. Cantici, Cantico, & Orat. infra suis locis. Hymni non meminit Amalar. meminit *Hugo in Spec. Eccles. c. 3.* ad excitandam mentem pro intelligentia proximi Cantici Evangelici, inquit *idem lib. 2. de Offic. cap. 8.* Versus dicitur ante Canticum, vt magis attenti simus ad verba Cantici. *Amalar. lib. 4. cap. 45.* vel excitemur ad credendum, ea, quæ promittuntur in Cantico. *Dur. lib. 5. cap. 4.*

13 Cur autem primo loco Canticum, *Benedictus*, in Officio dicitur, cum non fuerit in Euangelio. Canticum primum? An quia à Vesperis inchoatur Officium, in quibus primum cantatur Canticum? An quia, vt ait *Dur. loco cit.* Zacharias loquitur cum Ioanne, qui est Aurora ante Christum Solem? & in aurora quidem Laudes dicuntur magis congruè. An quia de lumine fit mentio: *Illuminare his &c.* quod est Matutinæ horæ proprium? De Oratione post Canticum omnes meminere Auctores. De Precibus, Suffragijs, Fine, Antiphonis finalibus in suis capitibus, *Sectione sequenti* cum reliquis agemus.

De Prima. Cap. III.

Primæ vocabulum ad rem nostram, vsurpatur in *Regula Sancti Benedicti c. 16.* & in *Conc. Gabilonensi 2.* Res ipsa est antiquior, tempore Cassiani expressè cœpta, de qua ipse *lib. 3. Instit. monast. cap. 4.* cuius vestigium potius quam res ipsa tota, videretur haberi apud Athanasium *lib. de Virginit. Sol.* inquit, exoriens videat librum in manu tua, id est, Psalterium; & loquitur de prece post Laudes, quæ ante Solis ortum complebatur. Volunt, S. Clementem loqui de prima, cum ait *lib. 8. Constit. cap. 34.* Præcationes facite mane, *Turrianus ibi*, & *Durandus lib. 3. de ritib. cap. 7.* & *Suar. lib. 4. de Horis*